

808
APPENDIX
SERMONUM INEDITORUM
SANCTI AURELII
AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI
CLASSIS III.

SERMONES
DE SANCTIS.

SERMO XXXIV.

In Cena Domini I.

Rejicitur hic sermo in appendicem propter rationes sepius memoratas, cum extrahatur ex cod. x, fol. 17 b, Bibl. Ædil. Locus ejus post sermonem cxxlix appendicis cum numero in Cena Domini II.

SYNOPSIS.

I. Christus per novum Pascha, Pascha vetus finit. II. Corpus

et sanguinem dedit Christus sub panis et vini figura. III. Christus hæc symbola adhibuit, ne homines a carnis sumptione abhorrent. IV. A solis sacerdotibus, bonis aut malis, conficitur Eucharistia, quæ sæpius propter peccata nostra iteratur. V. Panis specie charitas commendatur. VI. Unusquisque se probet antequam accipiat corpus Domini. VII. Nemo accedat cum odio ad sacramentum charitatis. VIII. Pacis commendatio et encomium.

I. IMMINENTE, fratres charissimi, Domini passionis circulo, quoniam jam erat in ipsa traditione ipse Deus et homo, qui prius legales observantias et sacrificia tenuerat, quæ omnia fuerant figura passionis et incarnationis ejus; se, ipso veniente, noluit liberum dimittere ab (1) aliqua lege. Voluit tamen Deus et homo perfectus agnum figuratum comedere et immolare, et umbram rei futuræ tandiu servare, donec immolatio sui fieret. Itaque, fratres, ante tempus suæ passionis voluit Pascha vetus cum Discipulis celebrare, et agnum comedere, quem tamen nunquam antea (2) Salvatorem comedisse meminimus; deinde veteribus figuris fidem dare. Post cœnam igitur agni, corpus suum et sanguinem Apostolis suis distribuit; si enim corpus suum prius dedisset, deinde agnum comedisset cum Discipulis, non jam (3) fuisset vetus Pascha finitum per novum.

II. Accepit itaque panem, et benedixit, et dedit illis; deinde calicem. Attendite, fratres, quod tota natura humana in anima et in corpore corrupta erat; ideo necesse erat, ut anima per animam, et corpus per corpus liberaretur. Ideo etiam in altari ad utrumque repræsentandum panem et vinum apponimus, ut per panem, corpus Christi factum, et a nobis digne acceptum, corpus nostrum corpori

(1) Cod. ut liberam dimittere in aliqua lege. — (2) Cod. carnes, pro qua voce legendum forte antea, nisi legas cujus tamen nunquam carnes. — (3) Cod. usum.

Christi immortalitate et impassibilitate quandoque conformandum credamus; et similiter per vinum in sanguinem conversum, et a nobis acceptum, animas nostras animæ Christi credamus conformes fieri in mundo, dum vivimus, et in gloria, dum resurgemus. Et cum anima ibi (1) per aliquod corporeum, sicut corpus, repræsentanda esset, nihil animæ (2) inventum est in omnibus creaturis vicinius, per quod repræsentaretur, quam per sanguinem, qui sedes ipsius animæ dicitur. Sed quia sanguinem quasi horribile naturæ humanæ sumere videbatur, ideo vinum pro sanguine positum est ad significationem animæ. Nec intelligendum quod (3) in sanguinis acceptione solam animam et non corpus, vel in acceptione corporis solum corpus et non animam accipiamus, sed in acceptione sanguinis totum verum Christum Deum et hominem, et in acceptione corporis similiter totum. Licet enim separatim corpus, separatimque sanguinem sumamus, non tamen bis, sed semel Christum sumimus. Ideo tamen modum istum (4) sic accipiendi servamus, quia hoc Dominus sic in cœna constituit. Sed dicet quis: Etiam postquam cœnavit, Apostolis corpus et sanguinem dedit. Quare et nos hoc servare negleximus? Cujus causa est, quia licet ipse hoc pro tunc fecerit, non tamen amplius faciendum (5) reliquit. Aqua etiam poni debet cum vino, ut aqua cum sanguine, qui de latere Christi fluxit, repræsentetur; quæ aqua figurat populum, vel baptismum, in quo populus per effusionem sanguinis Christi mundari debebat.

III. Nec dubitare debetis, fratres, quod res (6) per verba sacra sacerdotis et benedictionis in verum Christi corpus convertatur, ita ut panis substantia non remaneat; sed colorem et saporem panis tantum voluit remanere, et sub illa specie veram substantiam corporis Christi latere, ne si in ea qualitate, qua revera est, appareret, verum hominem

(1) Cod. ubi. — (2) Id. nihilominus. — (3) Deest quod in cod. — (4) Cod. modus iste. — (5) Id. fiendum. — (6) Id. quare.

animus hominis assumere abhorreret. Unde dum Dominus dixit: « Nisi manducaveritis carnem filii hominis et sanguinem biberitis (1), non habebitis vitam in vobis², » hoc audientes ex Discipulis quidam abierunt retrorsum, abhorrentes, et putantes quod (2) eum sub specie, qua eis apparebat, juberet comedi. Ideo Dominus cupiens nos non abhorrere, sub specie panis corpus sumendum (3) fidelibus dereliquit. Credere namque debemus, quod per manus cujuslibet sacerdotis, non tamen alterius... (4), quia nulli (5) alteri gratiam concessit Deus. Sacerdotes vero, sive boni, sive mali sint, æqualiter per verba potestativa benedictionis, panem in corpus Domini possunt consecrare, et tunc Spiritum sanctum in illa consecratione esse non est dubitandum. Circa etiam sacerdotem Angelorum chorus esse omnino (6) est æstimandum. Hæc namque oblatio Christi corporis ideo quotidie reiteratur, licet (7) Christus semel passus sit, quia (8) quotidie cadimus in peccatis, sine quibus mortalis infirmitas vivere non potest, ut peccantes sive mortaliter, sive venialiter, videndo Christi corpus, petant gratiam, et petendo etiam gratiam per gratiam obtineant.

V. In specie vero panis sumi voluit Christus, quia ipse est « Panis qui de cælo descendit², » et unionem corporis cum capite voluit designare. Sic ait Apostolus: « Unus Panis et unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus³. » Sicut enim ex diversis granis unus panis fit, sic ex diversis membris nos unum corpus Christi in nomine spei, fidei et charitatis efficimur. Itaque qui corpori Christi sicut membrum uniri vult, pani cælesti cum aliis participet. Fregit enim Dominus panem, et dedit,

¹ Joan. vi, 54. — ² Ibid. 51. — ³ 1 Cor. x, 17.

(1) Cod. *bibetis*. — (2) Deest *quod* in cod.; forte legendum *se pro eum*. — (3) Cod. *sumere dum*. — (4) Hic una deesse videtur linea, nempe *corpus et sanguinem Christi suscipimus*. — (5) Cod. *nullis*. — (6) Id. *male omni non*. — (7) Id. *quia licet*. — (8) Id. *sed quia*.

quia, quod unum est, ab omnibus voluit participari, dicens: « Accipite » per conformitatem, « et comedite ipsum sacramentum; » hoc facite in meam commemorationem⁴; » ut accipiendo corpus ejus et sanguinem, habeamus passionis ejus memoriam, ut sicut pro nobis mortuus est, ita et nos moriamur in mundo, si necesse fuerit. Et de calice similiter, quem vocavit « Novum Testamentum², » id est, novam promissionem, quia ipsum digne sumentibus non temporalia promittebat, sed æterna. Ideo « Calix Novi Testamenti » dicitur, quia promissio per illum data est nobis. Hæc enim Domini commemoratio debet fieri, donec veniat ad judicium.

VI. Attendite ergo, fratres, quod ait Apostolus nobis: « Quicumque manducaverit panem, vel biberit calicem Domini indigne, ad judicium sibi erit et non ad salutem³. » Ideo « Homo primo se ipsum probet⁴, » ante quam accedat, utrum in criminali peccato ligatus sit, vel in voluntate faciendorum (1) sit, vel in odio proximi sui sit, vel si proximum diffamaverit, vel si alienum rapuerit, vel si sanguinem effuderit; sic enim probet se ipsum homo, et si in cunctis peccatorem invenerit, doleat de præterito, et caveat de futuro. Sed dolere tantum non sufficit, nisi et opere compleamus. O peccator, offendisti Deum; effunde lacrymas, proba te ipsum antequam ad sacramentum accedas. Ora, jejuna, fac eleemosynas, ut per orationem placeas Deo, per eleemosynas possis placare proximum, per jejunium evitare possis futura mala. Si hoc autem feceris, si contritionem et dolorem habueris, si confessionem et satisfactionem, ut poteris, perfeceris, sic ergo primo proba te ipsum. At sic (2) dicet quis: Alienum rapui, nec reddere (3) possum. Quid ergo, homo? graviter peccasti; in-

¹ Luc. xxii, 19. — ² Matth. xxvi, 28. — ³ 1 Cor. xi, 27-29. —

⁴ Ibid. 28.

(1) Nempe *peccatorum*, nisi legas *facinorum*. — (2) Cod. *et si*. — (3) Id. *dicere*.

gemisce, percutite pectus, effunde lacrymas; habeto voluntatem reddendi, si possis (1), sed si possibilitas non fuerit, ut asseris, sufficit bona voluntas. O fratres, cavete a rapina, ne submergamini in infernum. O quantum dulce est alienum sine magno labore rapere! o quam forte, o quam difficile, o quam quasi impossibile est bene omnia rapta reddere, ut debemus! Omnia tamen acquiruntur cum pœna et labore, sed longe fortius amittuntur cum dolore. Probet ergo se ipsum homo, et si sic de peccatis doluerit, secure accedat; de pane illo odat, et de calice bibat. Probet ergo se ipsum homo, ante semper quam accedat. Non comparatione aliorum, sed pro se solo, qualis sit vel fuerit, consideret, quia « Qui manducat et bibit indigne, in » iudicium sibi erit. » Ideo, ut ait Apostolus, « Inter nos » multi infirmi et imbecilles dormiunt¹ » in damnatione mortis, qui ad hoc sacramentum indigne accesserunt, quorum etiam mortem et damnationem in præsentī vita super tales (2) advenisse jam cernimus, dum febribus et aliis multis necessitatibus puniuntur.

VII. Itaque, fratres, pacem habeamus, ut (3) corda nostra ab omni malo mundantes, secure accedere possimus ad corpus Christi et sanguinem. Itaque, fratres mei, cum ad unitatem custodiendam voluerit (4) Dominus corpus suum assumi et participari a nobis, si aliquis a pace et unitate discedat per iram, vel discordiam, vel odium, non digne accipiet corpus Domini, nec participatione ejus poterit cum Christo uniri. Sicut enim charitatis vinculum plures unit, ita discordia et odium, quod unum est dividit. Videte igitur, fratres, ne venenum discordiæ inter vos odium generet, et ne dulcedinem charitatis in vobis corrumpat. Respiciate caput nostrum, respiciate causam

¹ I Cor. xi, 30.

(1) Cod. *reddendi, si posses*. — (2) *Quorum super tales*, locutio dura, quasi vellet auctor dicere *quorum super quosdam*. — (3) Cod. *et*. — (4) Id. *voluit*.

redemptionis nostræ. Ex sola enim dilectione salvavit nos Christus. « Deus enim qui dives est per omnia propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, cum essemus mortui » peccatis, vivificavit nos; gratia enim ejus salvati sumus¹. » Itaque « Cum inimici essemus, sumus reconciliati Deo per » mortem ejus². Majorem hanc dilectionem nemo habet, » ut animam suam ponat quis pro amicis suis³; » et tamen Christus majorem habuit, quia (1) cum adhuc infirmi essemus, reconciliati sumus Deo per mortem ejus, et sic pro impiis tempore (2) mortuus est. Hanc dilectionem nemo alius habet, ut pro inimicis moriatur. Quis enim fidelium audet pro bono aliquid mali pati? quis sponte hodie inimico parcat? quis aliam inimico non (3) præparat? quis verbum injuriosum sustinet? quis debitoribus parcat? quis pro Christo hodie audet? O fratres, ubi Patriarcharum charitas? ubi hodie Prophetarum reprehensionis assiduitas? ubi Apostolorum labor et mendicitas (4)? ubi Martyrum aviditas? ubi Confessorum et Virginum perseverantia et longanimitas? ubi sanctarum Monacharum et Viduarum orationum et eleemosynarum firmitas? Non est hodie pax in terra nostra; non est jam hodie in terra qui bene faciat; non est qui pacem loquatur cum proximo; non est hodie in terra charitas, quoniam superabundavit iniquitas, imo charitas multorum refrigerata est⁴. Quid ergo, fratres, faciemus, si pacem et dilectionem cum proximo non habuerimus? Nam sine pace et dilectione beati esse non poterimus, nec beatorum regnum quis unquam intravit cum odio.

VIII. Quod si illud, o peccator, obtinere cupis, semper pacem habere memento, cum nil pace et dilectione perfectius. Hæc est illa summa virtus et beatitudo, quam An-

¹ Ephes. ii, 4. — ² Rom. v, 10. — ³ Joan. xv, 13. — ⁴ Matth. xxiv, 12.

(1) Cod. *qui*. — (2) *Forte amore*. — (3) *Deest non* in cod. — (4) Cod. *pestime mendacitas*.

geli cupiunt, quam Sancti affectant, quam dæmones odiunt. Hæc est Paradisi porta, scala virtutum, morum disciplina; hæc est Christianorum vita, Paganorum quies, Judæorum expectatio; hæc est Beatorum solatium, Medicorum salus, Perfectorum refugium; hæc est Christi mater et doctrina, ad quam semper Apostolos invitavit, ad quam dulciter conduxit, ad quam fortiter inflamavit in cœna hodierna die solemniter celebrata, ut eorum animo firmiter tanquam testamentum maneret relinquens, exemplo et dictis seminans, dicens: « Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quo modo mundus dat, ego do vobis¹. » Numquid non (1) sæpe mundi pax mala est, sæpe falsa est, sæpe ficta est, sæpe deceptibilis est, et non diu mansura? Hanc autem pacem vobis non relinquo, quoniam mea non est; sed illam vobis do et assigno, et pro testamento relinquo, quæ exsuperat omnem sensum. Ipsa ergo pax, fratres mei, custodiat corda vestra in Christo Jesu Domino nostro, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Joan. xiv, 27.

(1) Deest non post *numquid* more solito.

SERMO XXXV.

In Cœna Domini II.

Ex Bibl. Ædil., cod. x, fol. 18, eductus hic sermo, ponatur post præcedentem cum numero in Cœna Domini III.

SYNOPSIS.

I. Christi humilitas lavantis pedes Discipulorum. II. Humilitas et Petri. III. Sic pastores lavent in subditis pedes corporis et mentis. IV. Petrus vult abundantius lavari, ne partem cum Christo perdat. V. Exhortatur Discipulos Christus ad charitatem et pacem.

I. « ANTE diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit ejus hora, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, in finem (1) dilexit eos¹. » Discessurus enim a Discipulis ad tempus, qui remanebant in mundo, ne tribularentur ad invicem, nec etiam dividerentur, in fine specialiter ostenditeis signum amoris, ne eum propter timorem relinquerent (2) animo. Invitavit enim eos ad concordiam inter cætera, quæ est summa fidelium victoria, per quam diabolus debellatur. Quibus invitatis, « Surgit a cœna et deposuit vestimenta sua, et cum accepisset linteam, præcinxit se: deinde mittens aquam in pelvim, cœpit lavare pedes Discipulorum, » et manus mulierum (*sic*), ut ait sanctus Cyprianus martyr, « et extergere linteo, » quo erat præcinctus². » Quam humilitatem cum Petrus

¹ Joan. xiii, 1. — ² Ibid. 4, 5.

(1) Cod. *in fine*. — (2) Id. *reliquerent*.

videret, exclamavit coram illa multitudine Apostolorum et Discipulorum, dicens : « Tu mihi lavas pedes¹ ? Absit, Domine, non fiet istud. Numquid non (1) tu Magister et ego Discipulus ? numquid non ego malus et tu bonus ? numquid non tu Pater cunctorum, et ego pauper piscator ? numquid non tu dives et ego pauper ? numquid non tu sapiens et ego grossissimus virorum ? numquid non tu David filius, et ego Joannis Cromani (2) piscatoris filius ? Cur ergo, Domine, vis mihi pedes lavare ? tu Deus et ego homo, tu Creator et ego vilis creatura ; tu sedes super thronum Angelorum, et ego miser sum constitutus in terra. Tu ergo mihi lavas pedes ? tu palmo cælum et terram concludis, et ego tantum sine te ignoro remigare. Magister, tu ergo mihi lavas pedes ? Absit. « Domine, non lavabis mihi pedes in » æternum². » Et tunc cælorum Deus, ante (3) piscatorem semper genibus flexis, serena et jucunda facie in quam desiderant Angeli respicere, dixit : Petre, « Quod ego facio, » tu nescis modo ; scies autem postea³. » Nam bene Magister postea Petro et cæteris Discipulis, postquam eorum pedes lavit, dixit : « Scitis quid fecerim vobis ? Ego Dominus et Magister lavi pedes vestros, et vos etiam debetis » alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, » ut et vos similiter faciatis⁴. »

III. Attendere namque debent Pastores, ut lavent pedes suorum subditorum, non solum corporis, sed etiam mentis ; ne velut infecti et putridi Pastores cum ovibus in æterna vita sordescant. Attendite, o vos, Ecclesiarum Pastores et agnorum Christi ; ecce ad perfectam suam humilitatem et dilectionem hodierna die singulos invitavit ; ne aliquis ex vobis erubescat facere, quod ipse cunctorum Magister facere demonstravit. Et certe vilissimum (4) hactenus vide-

¹ Joan. xiii, 6. — ² Ibid. 8. — ³ Ibid. 7. — ⁴ Ibid. 14, 15.

(1) Deest *non* in cod., juxta morem, et sic deinceps. — (2) Sic cod. Unde illud sumpserit auctor, nescio. — (3) Cod. *quando*. — (4) Cod. *ut ille et vilissimus*, absque sensu.

batur potenti personæ, scædos alicujus pedes lavare ; quod etiam sanctus Abraham propria manu non dignabatur¹, sed servos ad hoc deputatos in domo pro transeuntibus cum magno fervore tenebat. Sed modo, o quam gloriosum, o quam decorum, o quam ineffabile pedes infectos lavare mentis et corporis ! o quanti meriti, o quanti lucri est, proximi pedes mentis a sorde peccati abluere ! Vade ergo, o Pastor, lava pedes camelorum tuorum, ut ambulare possint ad montem Dei Oreb ; nam debiles sunt ; adjutorio indigent. Lava ergo eos, infunde in pedibus (1) mentis Christi humilitatem ; fac quod Christus fecit ; nam propter te hoc fecit. Sequitur, fratres : nunc audite quod locutus fuerit Christus piscatori. Ait enim Magister humilitatis : « Si » non laverò te, non habebis partem mecum². »

IV. Quo verbo prolato, alius clamat Petrus, pedes parat, manus festinat, pectus discooperire accelerat, caput inclinat, corde et membris ante Salvatorem se inclinat, et dicit : « Domine, non tantum pedes meos, sed et manus, » et caput³, » ut non expellas me ab expectatione mea. Et quid mirum, fratres, si Petrus hoc dicebat ? Nam tantam lætitiã, tantam gloriam, tantum gaudium (2) in transfiguratione Petrus viderat, quod sine Christo vivere se posse (3) non credebatur.

V. Et lotis Discipulis, cœpit eis dicere et ad dilectionis vinculum exhortari : « Quo ego vado, vos non potestis modo » sequi⁴ ; » et necesse est, ut vos corpore relinquam ; ideo » Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem : in hoc enim agnoscent quia mei estis discipuli, si dilectionem » habueritis⁵. » Discessurus sum a vobis ad tempus, et vado ad Patrem, et parabo vobis viam, et murum qui est inter vos et Patrem obruam ; ideo « Non potestis venire modo. »

¹ Gen. xviii, 4. — ² Joan. xiii, 8. — ³ Ibid. 9. — ⁴ Ibid. 33. — ⁵ Ibid. 34, 35.

(1) Melius legeretur *pedes*. — (2) Cod. *tanta lætitiã, tanta gloria, tanto gaudio*. — (3) Desunt hæc duo verba in cod.

Desero ad præsens; ideo rogo, ut nulla dissensio sit inter vos; non solum rogo, sed et mandatum facio; nec ullus audeat ipsum transgredi, hoc enim mandatum novum voco, quod tamen vetus est, sed novum voco, ut in vobis semper renovetur. Ideo specialius hoc mandatum vobis facio, quia « In hoc cognoscent omnes, quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis¹. » Certæ enim virtutes possunt esse communes tam bonis quam malis; sed dilectio tantum Christianis debita est. Ecce signum honorum Christianorum, si pacem habent ad invicem, si pacem amant et quærunt, si pacem tanquam divitias amplectuntur: isti sunt prædicandi et dicendi beati, qui totis affectibus pacem concupiscunt. Ipsi veri filii Dei sunt, ipsi cives cælorum, ipsi Angelorum socii, ipsi Sanctorum delectatio. Soli pacifici filii Dei vocati sunt². Qui vere pacem amat, Dei filius est: qui vero pacem frangit vel impedit, ex patre diabolo est, et antichristus est, et perditionis filius² est. Quam autem dilectionem debeamus habere, exponit Dominus cum ait: « Sicut dilexi vos³. » Non enim dilexit nos Dominus dilectione, qua diligunt homines, nempe (1) homines facientes et operantes iniquitatem, sicut cupidus pecuniam, sicut luxuriosus fœminam, sicut hypocrita gloriam. Ista dilectione non dilexit nos Dominus; ideo non tali dilectione debemus diligere homines, sed qua dilexit nos, sicut homo homines; sed propter utilitatem nostram dilexit nos, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus⁴; quod faciat et concedat ipse qui est benedictus in sæcula. Amen.

¹ Math. v, 9. — ² Joan. xvii, 12. — ³ Id. xiii, 34. — ⁴ Ephes. i, 4.

(1) Cod. nam.

SERMO XXXVI.

In Cena Domini III.

Sermo iste eductus ex Bibl. Ædil., cod. x, fol. 19, ut precedentes, rejicitur in appendicem, non solum propter easdem rationes, sed quia plura continet satis temerarie dicta, et quæ aliquando sanæ doctrinæ non congruentia videntur, licet et alia multa habeat quæ utiliter colligi possunt. Locus ejus post præcedentem cum numero in Cena Domini iv.

SYNOPSIS.

I. Relictis presbyteris et Valerio episcopo, orator Evangelium venit prædicaturus in eremo. II. Christus multa fecit ad Judæ procurandam conversionem. III. Pedum lavatio quo ordine facta. IV. Quid sit, *Non indiget nisi ut pedes lavet*, et de exemplo dato a Salvatore. V. Judas proditor indicatur. VI. Satanias intrat in Judam, qui nocte exit ingratus ad crimen perpetrandum. VII. Christus undecim hortatur ad charitatem, cujus ordo demonstratur. VIII. Pax mandatum novum cælestis civitatis. IX. Pulso odio, pax sectanda. X. Simplicii miseranda defectio, pro quo facienda oratio.

I. AUDIVIMUS, fratres charissimi, quod « Cum Dominus intinxisset panem, et daret Judæ, post (1) buccellam panis intravit in eum Satanias, et ait: Quod facis fac citius. Cum ergo accepisset illam buccellam, exivit continuo: erat autem nox. Cum autem exiisset, ait Dominus

(1) Cod. male iterat *quod ante post*.